

СТАНОВИЩЕ

от доцент доктор Живко Желев Иванов,
Пловдивски университет „Паисий Хилендарски“

за дисертационен труд за присъждане на образователната и научна степен 'доктор'

в област на висше образование 2. Хуманитарни науки
професионално направление 2.1 Филология

докторска програма *Българска литература (Българска литература от Освобождението до края на Първата световна война)*

Автор: *Шинка Георгиева Дичева-Христовова*

Тема: *1894–1895 – отношения между литературното и политическото*

Научен ръководител: *доцент доктор Живко Желев Иванов, Пловдивски университет „Паисий Хилендарски“*

Авторът на дисертационния труд Шинка Дичева е докторант в редовна форма на обучение към Катедрата по история на литературата и сравнително литературознание с научен ръководител доц. д-р Живко Иванов от Пловдивския университет „Паисий Хилендарски“. За целите на процедурата по защитата на дисертационния труд докторантът е представил дисертацията си, автореферат, както и останалите необходими документа. Публикациите по темата на дисертацията са пет, като са публикувани в сериозни български научни периодични издания и сборници от научни форуми.

Дисертацията св вписва в една новоутвърждаваща се изследователска практика – преглед на литературни и политически събития през фокуса на една или две определени години. Този подход позволява внимателно съсредоточаване върху знакови събития и феномени, но в същото време ги обвързва и в по-широк контекст: десетилетието на 90-те, а дори 80-те на XIX и началото на новия XX век.

Докторантът представя културна ситуация и реконструира литературно-исторически контекст, която е проучена систематично и която познава като филолог и историк. Впечатлява прецизната работа с извори, архиви и документи, съставлящи общата картина на изследването. От друга страна, дисертацията демонстрира добра ориентация във функционално значими литературоведски схващания.

Структурата, методологията, целите и резултатите са аргументирано представени. Текстът работи с познати критически източници, осветлени по нов начин, и с архивни открития, интегрирани целенасочено в концептуалното поле и литературно-политическите събития в средата на 90-те. Дисертацията не скрива грапавините на търсенето, показва позитивното лутане и вглеждане в бурния литературно-политически живот на това десетилетие и годините 1894-1895 като фокус. Като цяло трудът поставя проблема за литературните години и изграждането на т. нар. „литературен процес“ и настоява да говори за сегашното през миналото, което само привидно е доста далечно.

Дисертацията е приела РИСКОВЕТЕ НА ПОДБОРА. При вглеждането в избрания времеви срез се преосмисля ролята на автора - неговото присъствие е разглеждано само като симптом за важно присъствие на явление/процес чрез понятието „литературна година“ схващат и рисковите моменти от подобен методологически избор. Рисковото тук е изследването да се концентрира конкретно и педантично в годината; да се фокусира в една изолирана сама по себе си точка, както другата опасност - да се разшири до една тягостна и аморфна безкрайност. (*Например: вместо две години темата е могло да се изостри и концентрира до една дата – 18 май 1894; или да се разпростре към 90-те години като цяло*).

Дисертацията поема и РИСКОВЕ НА ТЕОРИЯТА, тя съчленява от разнородни теоретични полета една функционално цялостна платформа, която да служи на очертанния интерес. През Е. Д. Хирш и „Парадоксите на перспективизма“, рецептивна естетика на Изер и Яус, през метафоризирания сън-кошмар на Дилтай, през Рикъор и Нора - конструиращи ъгъла, през който изследването оценява случващото се през 90-те години на XIX век.

Работата засяга функцията на литературата в градежа на националния политически свят, проследява определени видимости в отношенията между литературното и политическото през призмата на важни обществено-културни събития, които „правят“ 1894/1895 представителна за редица присъствия в контекста на следосвобожденското време. Възлов елемент е събитие като падането на Стамболов, определено като памето-организиращ топос. В тази връзка текстът проследява и ключови моменти от развоя на българската публичност. Публичността на 90-те е *„времето, в което пресата, въпреки претенциите за безпристрастност и гласно заявената в повечето случаи (само) гражданска позиция, започва да се оформя като политическо лоби, което защитава мнението на определен кръг от обществената публичност“*.

В тези времена се ражда българското разнообразие и дисертацията го прави видно като раждане и развитие. Друго важно нещо е способността изследването да говори за 94/95, за 90-те, но да имаме усещането за разкриването на свят, който е животрептящ днес, покрай нас и в нас самите. Тук заниманието с история е в силна степен актуализация, пресъздаването на миналото като същинска актуалност; като основа, но и като елемент на сегашното. Изследването не оставя без необходимото внимание въпросителните; има съзнанието за казуси, които не могат да бъдат разрешени с лека ръка, колкото и да е силен стремежът „всичко да се изясни“.

Констатирам защита на собственото мнение, но със система от аргументации и със съзнанието за тяхната оспоримост и непълнота, въпреки съвестното изнамиране на факти и аналитични доказателства. Открития като *Сервилия* и разградския архив не са сами за себе си; не са голословно откритие, изчерпало се със самия акт на добирането до

неизвестното; има активен опит да се интегрират тези факти и текстове в познатата структура на литературно-историческия процес.

Авторефератът набелязва основните моменти от дисертацията и дава пълноценна представа за литературно-историческите и медийно-политически проблеми, които текстът извежда на преден план. Все пак липсва известна автокритическа дистанция в представянето на основните изследователски точки, по които е изградена дисертацията.

Изводите в дисертацията и анализите на конкретните художествени текстове представляват интерес, затова **ще настоявам публикацията като книга**. Тази публикация трябва да отчете обсъждането на вътрешната защита и препоръките на научното жури, както и стилистично да приближи текста до по-широка читателска аудитория. Без такава книга дисертацията няма за завърши своята цел и няма да окръгли своята актуалност.

ЗАКЛЮЧЕНИЕ

Дисертационният труд съдържа достатъчно научни и научно-приложни резултати, които представляват оригинален принос в българското литературознание и литературна история. Докторантката притежава задълбочени теоретични знания и професионални умения в своята научна специалност, като демонстрира умения за самостоятелно провеждане на научно изследване.

В заключение убедено давам своята положителна оценка на дисертационния труд на **Шинка Дичева-Христовова „1894–1895 – отношения между литературното и политическото“** и предлагам на почитаемото научно жури да присъди на **Шинка Дичева-Христовова** образователната и научна степен „доктор“ в област „Хуманитарни науки“, професионално направление 2.1. Филология, докторска програма **Българска литература (Българска литература от Освобождението до края на Първата световна война)**.

Причината е, че тя е изграден самостоятелен изследовател.

24 януари 2017 г.

Изготвил становището: .....

Доц. д-р Живко Иванов